

Pravý vinič a letorasty

*Ja som ten pravý vinič, a môj Otec je vinár.
Každý letorast, ktorý nenesie na mne ovocia, odrezáva,
a každý, ktorý nesie ovocie, čistí, aby doniesol viacej ovocia.
Vy ste už čistí pre slovo, ktoré som vám hovoril.
Zostaňte vo mne a ja vo vás; ako letorast nemôže niesť ovocie sám od seba, keby nezostal na viniči,
tak ani vy, keby ste nezostali vo mne. Ja som vinič, vy ste letorasty.
Kto zostáva vo mne a ja v ňom, ten nesie mnoho ovocia, lebo bezo mňa nemôžete nič robiť.
Keby niekto nezostal vo mne, vyhodí sa von ako letorast a uschne,
a zoberú ich a hodia na oheň, a budú horieť.
Ak zostanete vo mne, a moje slová ak zostanú vo vás,
vtedy si proste, čokoľvek chcete, a stane sa vám.
Tým je oslávený môj Otec, aby ste niesli mnoho ovocia a boli mojimi učeníkmi.
Ako mňa miloval Otec, tak som i ja vás miloval. Zostaňte v mojej láske!
Ak budete zachovávať moje prikázania, zostanete v mojej láske,
tak ako som ja zachoval prikázania svojho Otca a zostávam v jeho láske.
(Ján 15:1–10)*

Na tomto mieste sa z Božieho slova dozvedáme pre nás veľmi dôležitú pravdu o donášaní ovocia a o spojení s Ježišom, ako aj o spasení a súde. Skôr ako začneme premýšľať nad týmto textom, pozrime sa ešte na úvod do dvoch textov, tiež podobenstiev, ktoré podobne učia niečo o vinici a o ovocí.

Vo veršoch Izaiáš 5:1–24 nachádzame podobenstvo o vinárovi, vinici a o donášaní ovocia. V tomto podobenstve má Boh-vinár svoju vinicu (milý z v. 1 je Hospodin, vid' v. 7). Vinicou je izraelský národ (krajina, zem) a viničom (révou) je Izrael (národ) ako ľud (v. 7). Boh urobil všetku prácu (v. 2) potrebnú na to, aby vinica a vinič rodili hrozná. Problém je však ten, že vinica nedoniesla hrozná, vinič zarodil plané nedozrelky (trpčiaky; divé, trpké hrozno). Vinár očakával úrodu (v. 4), ale vinica úrodu nedoniesla. Vinár sa preto rozhodol spôsobiť spustošenie a zničenie vinice. Toto je obraz stavu izraelského národa ako celku.

Boh si ich vyvolil ako národ (ako celok), oddelil ich od ostatných národov, dal im zákon (skrze Mojžiša), a očakával od nich svätosť a spravodlivosť vyplývajúcu z poslúchania zákona, poslúchania Boha. Ovocím, hroznom v tomto obraze, je poslúchanie Boha, konanie podľa Božieho zákona, ovocie spravodlivosti (vv. 7–24). Nedozrelky, ktoré Izrael zarodil, sú útlak a nepravosť namiesto spravodlivosti, okrádanie, opilstvo, rozpustilosť a prostopaš, odpadnutie od Boha, pýcha, prekrúcanie pravdy a definícií dobra, ospravedlňovanie bezbožnosti, samospravodlivosť, úplatkárstvo, zavrhnutie Božieho zákona, opustenie Božieho slova. Spustošenie a zničenie vinice predstavuje Boží súd nad izraelským národom – je tu prorocky oznámené zajatie do Babylona, ale som presvedčený, že ešte aj ďalší súd, ktorý má prísť ešte neskôr (pri príchode Pána Ježiša), ako uvidíme v nasledujúcom podobenstve. V konečnom dôsledku je toto podobenstvo aj obrazom finálneho Božieho súdu v zmysle „odplata za hriech je smrť“, ale dôraz je tu daný na neposlušnosť izraelského národa ako celku, a na Boží súd nad izraelským národom ako celkom.

Aké ponaučenie z toho plyní pre nás jednotlivcov:

Boh vyhľadáva u Božieho ľudu ovocie.

Boh berie Boží ľud na zodpovednosť podľa ovocia.

Vo veršoch Matúš 21:33–46 (paralelné pasáže sú Marek 12:1–11 a Lukáš 20:9–19) máme podobenstvo, ktoré je v mnohom podobné a v niečom iné ako to z Izaiáša 5. Hospodár je Boh Otec, ktorý zriadil vinicu (kráľovstvo Božie, v. 43) a dal ju do prenájmu vinárom (králi, vodcovia, farizeovia, zákonníci, kňazi, kniežatá ľudu [ktorí pasú ľud], ale aj Židia ako národ, v. 45). Hospodár očakával, že vinári, ktorí vinicu

spravujú, odvedú úrodu hospodárovi. Aká mala byť tá úroda? – spravodlivosť, svätosť, pravá bohoslužba (tak ako v prvom podobenstve), ale aj to, že národy uvidia skrze židovský národ, že ich Boh je pravý, skutočný, živý, jeden Boh, a že národy sa obrátia k Bohu skrze Izrael (to, že Izrael a jeho oddelenie ako Božieho ľudu, mal a malo naplniť túto úlohu, vidíme z kontextu starozákonných Písem). Hospodár najprv posielal svojich sluhov (proroci, skutoční Boží služobníci) po úrodu. Boli zbití a zabití. Hospodár potom poslal svojho jediného a milovaného syna (Pán Ježiš Kristus). Vinári syna zabil. Toto je obraz toho, aký postoj zaujal izraelský národ ako celok (so svojimi vodcami) k svojmu Bohu v histórii a v čase príchodu Pána Ježiša Krista. Výsledkom je, že hospodár príde súdiť a týchto vinárov zahubí, a vinicu dá do prenájmu iným vinárom, ktorí budú odvádzať úrodu hospodárovi. Toto je obraz toho, že Židia ako národ odmietli Ježiša Krista (pri jeho prvom príchode) a odmietli spasenie skrze evanjelium milosti, a tak spasenie prešlo k pohanom, ktorí dovtedy ako národy neboli Božím ľuďom.

Aké je z tohto podobenstva ponaučenie pre nás jednotlivcov?

Boh vyhladáva u Božieho ľudu ovocie, Boží ľud berie na zodpovednosť podľa ovocia.

Keď sa na tieto dve podobenstvá pozeráme vo svetle novozákonných Písem a vo svetle Novej zmluvy (zmluvy milosti), tak rozumieme, že vyvolenie izraelského národa je vyvolenie národa ako celku, nie vyvolenie jednotlivcov na spasenie. Preto celý národ Izrael je Boží ľud, ale nie v takom zmysle, že každý jeden Izraelita (Žid) je spasený. Len tí zo Židov, ktorí mali (v čase medzi Abrahámom a príchodom Krista) spasiteľnú („abrahámovskú“) vieru, boli skutočne Božím ľuďom v novozmluvnom zmysle, v spasiteľnom zmysle. Týchto novozákonných spisy označujú ako ostatok (zostatok, pozri Rímskym 9:27). Lebo nie všetci, ktorí sú z Izraela (z izraelského národa), sú Izraelom (skutočným pravým spaseným Božím ľuďom, pozri Rímskym 9:6). Skutočný Boží ľud sa skladá zo spasených Židov a zo spasených pohanov – niet Žida ani Gréka (Galatským 3:28, Rímskym 1:16, 10:12, Kolosenským 3:11, 1. Korinským 1:23–24) – spasenie je v celej histórii ľudstva, ako do zástupnej obete Krista, tak aj po nej, len a len zo samotnej viery (Židom 11). Pravý Boží ľud sa v novozmluvnej dobe nazýva Cirkev (všetci spasení zo Židov i pohanov).

V našom prvom podobenstve o vinici (Izaiáš 5) to znamená, že nie každý, kto bol vzatý do Babylonského zajatia, bol zatratený. Aj keď Izrael ako celok je vykreslený v Izaiášovi 5 ako vinica, ktorá nedoniesla ovocie a bola spustošená, neznamená to, že žiaden jednotlivec Izraelita Boha neposlúchal a Bohu nepatril skrze vieru a poslušnosť.

To isté platí aj o druhom podobenstve o vinici (Matúš 21). Aj keď kráľovstvo Božie (vinica) bolo Židom odňaté a bolo dané pohanom, vidíme mnoho učeníkov Židov, ktorí uverili v Pána Ježiša Krista a boli vierou spasení. V takýchto podobenstvách musíme dávať pozor na to, čo je vzťahované na jednotlivcov a čo na nejakú skupinu (napríklad národ) ako celok, aby sme podobenstvo správne vyložili.

Tieto dve podobenstvá sa týkajú izraelského národa ako celku. Avšak poučenie o ovoci a aplikácia do života sa týka rovnako aj nás, ktorí sme Božím ľuďom dnes, v čase milosti, v čase cirkvi.

Všimnime si, ako je pri príchode Pána Ježiša opakovane konfrontované falošné uistenie a falošná bezpečnosť Židov, že sú Boží ľud. Spoliehajú sa na to, že sú pred Bohom na poriadku, že obstoja, pretože majú otca Abraháma, pretože majú obriezku, pretože majú Mojžiša. Pán Ježiš (ešte skôr aj Ján Krstiteľ) ich konfrontujú a vyvádžajú z omylu: len tí, ktorí donášajú pravé ovocie Božieho ľudu, sú pravým Božím ľuďom.

*„Neste teda ovocie, hodné pokánia
a nedomnievajte sa, že môžete v sebe hovoriť: Ved' otca máme Abraháma!
Lebo vám hovorím, že Boh môže z týchto kameňov vzbudiť Abrahámovi deti.
A už aj je sekera priložená na koreň stromov;
každý teda strom, ktorý nenesie dobrého ovocia, sa vytína a hádzje na oheň“
(Matúš 3:8-10)*

Strom, ktorý nenesie dobré ovocie, a preto je spálený na ohni, nás posúva naspäť ku nášmu podobenstvu z Jána 15. kapitoly. Vráťme sa teda teraz po tomto dlhšom úvode k nášmu textu o pravom viniči a letorastoch. V starozákonných spisoch je ako vinič zobrazený izraelský národ. Vinič je zdrojom poznania Boha a ovocie, ktoré mal priniesť, je ovocie spravodlivosti, svätosti a pravej bohoslužby, a v konečnom dôsledku aj privedenia národov (pohanov) k poznaniu Boha a k donášaniu dobrého ovocia.

V predchádzajúcich dvoch podobenstvách sme videli, ako izraelský národ (ako vinič v prvom podobenstve, ako vinári-nájomníci v druhom podobenstve) hrozne zlyhal. Preto Božie slovo v Jánovi 15. kapitole kladie veľký dôraz na to, že pravým viničom v skutočnosti je Pán Ježiš Kristus. Kristus je tým pravým zdrojom poznania Boha a tým pravým zdrojom pre donášanie pravého, dobrého ovocia, ako aj zdrojom spasenia národov.

Aby letorast (človek) mohol donášať ovocie, musí byť napojený na pravý vinič (Pán Ježiš). Letorast nenapojený na vinič nedonesie hrozná, človek nenapojený na Krista nedonesie pravé a dobré ovocie. Boh-Otec, vinár, čistí letorasty donášajúce ovocie, aby donášali ešte viac. Tie, ktoré nenesú ovocie, odrezáva a skončia na ohni. Posolstvo a učenie tejto pasáže je nasledovné:

- Len ten, kto donesie pravé a dobré ovocie, patrí do Božieho ľudu a má spasenie.
- Pravé a dobré ovocie môže doniesť a donesie len ten, kto je a zostane napojený na Krista.
- Kto nie je napojený na Pána Ježiša, nemôže doniesť a nedonesie ovocie, ktoré by Boh prijal.
- Kto nedonesie pravé a dobré ovocie, skončí pod Božím súdom.
- Bez Pána Ježiša Krista nemôžeme nič robiť, nemôžeme žiť spravodlivo a konať spravodlivosť, nemôžeme sa posväcovať, nemôžeme Bohu naozajstne slúžiť.
- Kto nezostane v Kristovi až do konca, skončí na Božom súde.

Hĺbka a sila tohto podobenstva spočíva aj v tom, že na rozdiel od iných stromov, keď vinič nedonesie ovocie, jeho drevo nie je súčasťou ani len na žiadny drevársky výrobok, a preto sa páli na ohni (pozri Ezechieľ 15. kapitola).

Tento text z Božieho slova nás môže poriadne vystrašiť. Môžem byť človekom, ktorý hľadá Boha a ešte nemá istotu, či ho už našiel a či mu patrí. Môžem byť človekom, ktorý zápasí s pochybnosťami na svojej ceste nasledovania Boha. Môžem byť človekom, ktorý vidí vlastnú nedostatočnosť, prípadne vlastné prehry s hriechom, a jeho ovocie sa mu zdá nedostatočné. Môžeme sa obávať, či nám sa nestane to, že vinár nás odreže ako letorast a hodí na oheň. Môžeme si klásť otázku, či spasený človek môže spasenie stratiť a skončiť v zatratení. Je preto veľmi dôležité, aby sme správne tomuto textu rozumeli. Spôsob, akým je písaný, je primárne určený pre Židov, z dôvodu ich falošného spoliehania sa na to, že sú Božím ľuďom, ako sme to rozoberali v predošlých dvoch podobenstvách. Ale aj v súčasnosti existuje hrozba falošného uistenia či falošného spoliehania sa – na tradície otcov, na členstvo v nejakej cirkvi (či patričnosť k nejakej cirkvi), na náboženské obrady či sviatosti, na medzi-prostredníkov (kňazi vysluhujúci spasenie, orodujúca panna Mária, či dokonca spolu-vykupiteľka) atď.

Na rozdiel od predošlých dvoch podobenstiev, v tomto (Ján 15. kapitola) je dôraz kladený na jednotlivca (letorast), nie na národ ako celok. Tento text učí o spasení a o Božom súde, ale nepozera sa na spasenie a na súd cez ospravedlnenie (ako sme na to my uverivší z pohanov zvyknutí z Pavlových [Pavol je apoštolom pohanov] listov), ale sa pozerá na spasenie a na súd cez ovocie spasenia, ovocie znovuzrodenia. Hovorí jazykom napojenia sa na Pána Ježiša Krista a jazykom zotrvania (zostatia) v Kristovi. Teda tento text platí rovnako aj pre uverivších (Cirkev) dnes.

Ako sa môže človek napojiť na Pána Ježiša?

Z novozákonných Písem vieme, že jedine **samotnou vierou**

- v to, kto je Pán Ježiš
 - je Kristus Spasiteľ, večný nestvorený Boží Syn,
 - ktorý sa stal človekom, vzal ľudské telo, ale bez hriechu,
 - stal sa druhým a posledným Adamom

- a v to, čo pre nás vykonal
 - zástupne za nás dokonale naplnil celý Boží zákon,
 - a preto je jeho spravodlivosť počítaná nám veriacim v Neho,
 - zástupne za nás vzal na kríži trest smrti za hriech, ktorý požaduje Boží zákon,
 - a preto sme my veriaci v Neho ospravedlnení od hriechu a prešli sme zo smrti do života a už neprídeme na súd.

Ako môžem, keď musím, zostať napojený na Pána Ježiša Krista? Božou milosťou **skrze vytrvávajúcu vieru**, pričom **prostriedkami tejto milosti** sú najmä:

- čítanie a počúvanie Božieho slova,
- stíšenia a oddeľovanie si času pre Boha, premýšľanie nad Božím slovom, nad stvorenstvom, nad Božími cestami a Božími zaslúbeniami,
- modlitba v komôrke a aj verejne spoločne s ďalšími veriacimi,
- napojenie sa na miestny zbor, kde môžem rásť a byť budovaný, mať spoločenstvo, byť napomínaný, slúžiť,
- uctievanie Boha,
- praktická služba pre kráľovstvo Božie (dám k dispozícii svoj čas a svoje prostriedky, podieľam sa na službe miestneho zboru, ...)

Čo robiť, ak som sa našiel ako nedostatočný?

Čiň pokánie a vráť sa ku všetkému, čo súvisí s napojením sa na Krista.

Zober to vážne už dnes (pozri Lukáš 13:6–9):

*A povedal toto podobenstvo:
 Nieкто mal figovník, zasadený vo svojej vinici.
 A prišiel hľadajúc na ňom ovocie, ale nenašiel.
 Vtedy povedal vinárovi: Hľa, toto už po tri roky prichádzam
 hľadajúc ovocie na tomto figovníku, a nenachádzam.
 Vytň ho; načo ešte i tú zem kazí!
 A on odpovedal a riekol mu:
 Pane, ponechaj ho ešte i tento rok, až ho okopem a pohnojím,
 či by na budúce doniesol ovocia;
 a keď nie, potom ho vytneš.*

Peter Vajda